07/09/2019

Η Μονή Κύκκου και τα γεγονότα του 1821

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Του Κωστή Κοκκινόφτα

Η Ιερά Μονή Κύκκου, όπως μαρτυρείται σε μεγάλο αριθμό ιστορικών πηγών, συνδέθηκε από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής της, στα τέλη του 11ου αιώνα, με τους εθνικούς και κοινωνικούς αγώνες των κατοίκων του νησιού, που αντιμετώπιζαν πολλές δυσκολίες, εξαιτίας των αυθαιρεσιών των ξένων κατακτητών. Αυτή η δεσπόζουσα θέση της Μονής Κύκκου στην εκκλησιαστική και πολιτική ζωή συνέτεινε ώστε, όταν ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση του 1821, το μένος των Τούρκων να στραφεί εναντίον της με σφαγές και λεηλασίες, που προκάλεσαν μεγάλα προβλήματα στην ομαλή λειτουργία της.

Τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν τότε είναι γνωστά από σημαντικό αριθμό πηγών της εποχής και αποτελούν την τραγικότερη πτυχή των μεγάλων δοκιμασιών του Ελληνισμού του νησιού, κατά τη διάρκεια των χρόνων της Τουρκοκρατίας. Παρά το γεγονός ότι στην Κύπρο δεν εκδηλώθηκε ένοπλη εξέγερση, οι τοπικές Αρχές εφάρμοσαν σειρά από μέτρα, που αποσκοπούσαν στον αποκεφαλισμό της εκκλησιαστικής και πολιτικής ηγεσίας και τον εκφοβισμό του πληθυσμού. Οι εκκλησιαστικοί ηγέτες, με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό και τους τρεις Μητροπολίτες Κιτίου Μελέτιο, Πάφου Χρύσανθο και Κυρηνείας Λαυρέντιο, καθώς και μεγάλος αριθμός προκρίτων, εκτελέστηκαν και οι περιουσίες τους

δημεύθηκαν. Ανάμεσά τους περιλαμβανόταν και ο Ηγούμενος Κύκκου (1819- 1821) Ιωσήφ, ο οποίος, σύμφωνα με παράδοση, που κατέγραψε ο Γεώργιος Κηπιάδης, απαγχονίστηκε στις 10 Ιουλίου 1821, στη συκαμινιά, που βρισκόταν απέναντι από το τζαμί του Σεραγίου, μία ημέρα μετά την εκτέλεση των Αρχιερέων. Τα οστά του σήμερα φυλάσσονται στο Μαυσωλείο των εθνομαρτύρων του 1821, που ανηγέρθη στο προαύλιο του ναού της Παναγίας Φανερωμένης στη Λευκωσία.

Ο Ηγούμενος Ιωσήφ καταγόταν από το χωριό Πενταλιά και ανήλθε στην ηγουμενία της Μονής Κύκκου τον Ιούνιο του 1819. Αναφέρεται ότι είχε εισέλθει στη Μονή «παιδιόθεν» και χαρακτηρίζεται ως «άνδρας λόγιος, εύσωμος και καλλίφωνος μουσικός». Σημειώνεται ακόμη ότι σπούδασε σε νεαρή ηλικία στη Μεγάλη του Γένους Σχολή στην Κωνσταντινούπολη, όπου, πιθανότατα, διέμενε στο εκεί Μετόχιο της Μονής στη συνοικία Γαλατάς . Ο Ιωσήφ ήταν άνδρας φιλόμουσος και για τον λόγο αυτό στήριξε την προσπάθεια ίδρυσης Ελληνικής Σχολής στη Λεμεσό το 1819, εισφέροντας το ποσό των 2.000 γροσίων . Επίσης, έλαβε πρόνοια για την κατασκευή πτέρυγας δωματίων στο Μετόχιο της Αγίας Μονής το 1820, όπως μαρτυρείται σε σχετική επιγραφή . Το όνομά του εντοπίζεται ακόμη στη βάση αργυρού θυμιατηρίου του ναού του Αγίου Αντωνίου, που φέρει τη χρονολογία 1820, καθώς και στο κάτω τμήμα εικονοστασίου με την εικόνα της Παναγίας Βρεφοκρατούσας του έτους 1793, που βρίσκεται στο συνοδικό της Μονής, όπου μαρτυρείται ότι η επιχρύσωσή του έγινε το 1821. Επίσης, αναφέρεται σε επιστολή, ημερομηνίας 11 Φεβρουαρίου 1821, που του απέστειλε ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός και η οποία αφορά σε χρέος της Μονής Κύκκου προς την αδελφή του Εκκλησιάρχη Χαραλάμπους.

Ας σημειωθεί ότι την ευρέως διαδεδομένη άποψη, ότι ο Ηγούμενος Ιωσήφ απαγχονίστηκε από τους Τούρκους κατακτητές, δεν συμμερίζεται ανώνυμος επιστολογράφος της εποχής σε κείμενό του, που εστάλη, στις 5 Οκτωβρίου 1821, από τη Ζάκυνθο και δημοσιεύτηκε σε συνέχειες, στις 25 Οκτωβρίου και 2 Νοεμβρίου του ιδίου έτους, στην ιταλική εφημερίδα «Notizie del Giorno». Το ανωτέρω κείμενο αποτελεί ουσιαστικά σύνθεση δύο επιστολών, με ημερομηνίες 16 και 22 Αυγούστου 1821, που εστάληκαν από τη Λάρνακα, πιθανότατα από κάποιο μέλος της εκεί ευρωπαϊκής παροικίας. Όπως αναφέρεται σε αυτό, κατά τις σφαγές του Ιουλίου ο Ηγούμενος Ιωσήφ καρατομήθηκε, δηλαδή βρήκε τον ίδιο μαρτυρικό θάνατο, όπως και ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός. Ωστόσο, στο Μοναχολόγιο της Μονής σημειώνεται με σαφήνεια ότι οι κατακτητές «εκρέμμασαν τον Ηγούμενο», αναφορά που μάλλον διασαφηνίζει κατά τρόπο οριστικό το σχετικό ζήτημα. Παρόμοιες διιστάμενες απόψεις καταγράφονται και για τον τρόπο εκτέλεσης των υπόλοιπων προγραφέντων του Ιουλίου του 1821, όπως για παράδειγμα για τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό, όπου, τόσο στο υπόμνημα χειροτονίας του διαδόχου του,

νέου Αρχιεπισκόπου Ιωακείμ (1821-1824), όσο και σε καταγραφή σε κώδικα με την κτηματική περιουσία των Μονών της επαρχίας Πάφου, σημειώνεται ότι «εκαρατομήθη». Άλλες, όμως, μαρτυρίες, όπως και η παράδοση των κατοίκων, θεωρούν ότι ο Κυπριανός είχε απαγχονιστεί.

Διαβάστε ολόκληρο το κείμενο εδώ…